

Suomen Marsalkka Mannerheim

Kirjoittanut jalkaväenkenraali E. Heinrichs

Eräistä ensimmäisen maailmansodan itävaltalaisista kenraaleista, ja aivan erikoisesti huomatuimmista heistä, on melko yksimielisesti lausuttu, että heidän saavutuksensa sodassa yleensä eivät olleet oikeassa suhteessa heidän korkeatasoiseen tietopuoliseen koulutukseensa ja älykkyyteensä. Tämän selitetään tavallisesti johtuneen siitä, etteivät he ymmärtäneet omien resurssiensa rajoituksia, toisin sanoen, että todellisuuden tajunta oli heillä puutteellinen.

Jokainen meistä tietää, että jo vuoden 1918 tapahtunien jälkeen silloinen ratsuväenkenraali Gustaf Mannerheim kiitollisten kansalaisten puheissa ja kirjoituksissa mainittiin harvinaisen taitavana, jopa nerokkaana sotapäällikkönä, yrittämättä kuitenkaan yleensä analysoida tai perustella tätä toteamusta. Talvisodan jälkeen, enemmän kuin kaksi vuosikymmentä myöhemmin, käytettiin jälleen meillä niinkuin ulkomaillakin mielellään samoja, ehkäpä vielä korostetumpia ylistyksen sanoja Mannerheimiin johtajaominaisuuksista.

Mitkä olivat sitten hänen johtajapersoonansa erikoispiirteet? Mitkä ominaisuudet karakterisoivat juuri hänet johtajana, mitkä seikat erottivat hänen suuruutensa johtajana jonkinlaisesta yleisestä, standardisoidusta »suuresta sotapäälliköstä»?

Jos aluksi tutkimme, mitkä ihannejohtajan lahjat, tiedot ja hankitut kyvyt olivat hänellekin luonteenomaisia, niin pysähdymme heti ja epäröimättä tuohon usein mainittuun, ensimmäiseen — t a h d o n l u j u t e e n. Ken sotavuosina edes pinta-puolisesti joutui tekemisiin Mannerheimin kanssa, ei voinut sitä

Kuva kesältä 1942

hetkeäkään epäillä: tahdonlujuus oli Suomen Marsalkan silmiinpistävimpiä ominaisuuksia. Että hänellä lisäksi oli laaja käytännöllinen ammattikokemus niin rauhan- kuin sodan työkentiltä, lienee sekin kiistämätön tosiseikka. Tähän

tahtoi allekirjoittanut omana vakaumuksenaan lisätä, että Mannerheim — ainakin useimmissa tapauksissa — noudatti vaistomaisesti tuota suurten johtajien sääntöä perusteellisesta valmennuksesta ja nopeasta suorituksesta.

Suomen Marsalkka oli täyttänyt 74 vuotta, kun viime sotamme puhkesi. Sotapäällikköön niinkuin muihinkin kuolevaisiin vaikuttaa tietenkin iän armoton laki. Korkean iän tavalliset psyykkilliset seuraamukset tulivat hänen tapauksessaan kuitenkin vasta hyvin myöhään ja — käsitykseni mukaan — suhteellisen vähän näkyviin tämän sielullisesti nuorekkaan soturin toiminnassa. Ehkä ratkaisevien päätösten teko kävi loppuaikana entistä vaikeammaksi, tarkoitan raskaammaksi hänelle itselleen, niinkuin silloin tällöin saattoi huomata, mutta päättäväisyyden heikontumiseen ulospäin vaikuttavassa mielessä ei tämä kehitys johtanut. Ehkä sulkeutuneisuus ja ihmisten lojaalisuuden ja suoramielisyyden epäily vuosi vuodelta lisääntyivät rinnan jatkuvasti laajentuvan ihmistuntemuksen kanssa, ehkä saivat nämä piirteet hänen viimeisinä elinvuosinaan eräänlaisen katkeran sivumaun. Sitä suuremman arvon hän vanhuutensa päivinä antoi mielestään niin harvinaiselle epätsekyydelle ja lojaalisuudelle, missä hän vain luuli näitä ominaisuuksia havaitsevansa.

Mannerheimin ihannekuvien tekijät eivät ole tyytyneet puhumaan vain hänen laajasta käytännöllisestä kokemuksestaan ja ihmistuntemuksestaan, vaan ovat joskus innoissaan esittäneet myös hänen sotilaskoulutuksensa ja tietopuolisen valmennuksensa jonkinlaisina malliportaina suuruuteen ja selityksenä hänen nousulle sotahistoriassa säilyvien päälliköitten joukkoon. Tämä on epäilemättä kiiltokuvan tekoa. Sen enempää keisarillisissa kaartinrykmenteissä kuin kuuluisissa ratsuväenkouluissa tai hoviministeriössä ei sotaherroja kouluteta tai kasvateta — sen enempää tsaarien Venäjällä kuin muuallakaan maailmassa. Jos tällaisestakin miljööstä sellaisia ilmaantuu, on selitys löydettävä muualta: ihmismateriaalista, sielun voimista, elämäkokemuksista. Mannerheim tosin luki myöhemmin vuosinaan aika paljon, mieluummin elämäkertoja ja poliittista historiaa, vähemmän — jos ollenkaan — strategiaa ja taktiikkaa. Hänen oppineisuuttaan sotatieteitten aloilla ei ole syytä liioitella.

Entä ihminen Marsalkan univormun takana? Olisi uskaliaasta mennä sitä analysoimaan. Jokaisen ihmisen tunteminen on vaikeaa, saati sitten hänen tapaisensa. Lukiessaan Marsalkka Mannerheimin poismenon yhteydessä ulkomaillakin niin runsaasti julkaistuja »karakterisoivia» anekdootteja suuresta vainajasta hämmästytyä todetessaan kuinka vähän häntä tunnettiin.

Jos alussa mainittujen itävaltalaisien sotapäällikköjen suuruus oli ehkä ennen kaikkea löydettävissä heidän systemaattisen koulutuksensa tuloksista, heidän monivivahteisista tietopuolisista voimavaroistaan ja hiotusta strategisesta ajattelustaan, niin perustui Mannerheimin suuruus ensi sijassa johonkin muuhun, harvinaisempaan, tavattomaan tahdonvoimaan, elämän ja sodan tantereilla saavutettuun ihmistuntemukseen ja sotilaalliseen kokemukseen sekä varmaan realiteettien suhteellisuuden tajuun.

Erehtyisimme, jos tahtoisimme kuvitella, että Suomen Marsalkan puhtaasti sotilaalliset ominaisuudet olisivat yksin muodostaneet pohjan hänen asemalleen kansamme uusimmassa historiassa tai että nämä ominaisuudet yksin selittäisivät sen kansansuosion, jonka hän saavutti ja vielä kahden menetetyn sodan jälkeen säilytti. Mannerheim ei ollut vain sotapäällikkö. Hän oli kansakuntamme suuria johtajia.

Kuinka oli sitten mahdollista, että meillä melko tuntemattomasta venäläisestä kenraaliluutnantista tuli eräs maamme itsenäisyydenajan suurimpia hahmoja? Luulen, että voimme löytää selityksen tähän vuoden 1918 tapahtumista.

Vapaus sodan johtaminen ei ollut nappuloitten siirtämistä shakki- laudalla. Se oli huolehtimista kaikesta, vastaamista kaikesta, ja se vaati epäselvien tai ristiriitaisten pyrkimysten kaaoksessa kykyä viitoittaa tietä siihen, mitä meidän oli tahdottava. Se vaati voimaa miltei olemattomilla tai ainakin puutteellisilla välineillä ja voimavaroilla toteuttaa päämäärä. Se ei ollut yksistään sotateoimien, vaan myös kansan kohtalon johtamista.

Muutamien kuukausien kuluessa tuli näin — vuonna 1918 —

»maanmiehemme keisarikunnasta» mieheksi, jonka nimi oli kaikkialla ja kaikille tunnettu.

Oliko tämä kehitys vain ulkonaista laatua? Eikö saman lyhyen ajanjakson kuluessa ollut tapahtunut jotain merkittävää myös sen miehen sisimmässä, josta kohtalo silloin teki kansansa johtajan?

Mannerheim oli sodan raskaina kuukausina tutustunut kansaan, jonka tahto omaan kansalliseen elämään, jonka sitkeys, uhrivalmius ja tulevaisuuden usko saivat hänet hämmästyttämään. Jos Ylipäällikkö oli armeijansa ja osittain myös kansansa ihailema, niin oli hänkin puolestaan täynnä ihailua, pidättyväistä, harvasanaista ihailua, miettiessään niitä karuja ja väkeviä ominaisuuksia, joiden hän oli sodan aikana nähnyt puhkeavan tekoihin. — Tämä ihailu ei rajoittunut rintamalinjojen omalle puolelle.

Ylpeä mies elämänsä lakipisteessä, kunnianhimon ja elämänjanon täyttämä mies, oli Suomen valkoisen talven verellä tahrattujen hankien keskellä tuntenut rinnassaan orastavan uuden rakkauden, jolle hän tahtoi pysyä uskollisena elämänsä loppuun saakka. Hänessä oli silloin syntynyt tuo lanostamaton tahto johtaa kansansa kohtaloita parempaa tulevaisuutta kohti parhaan ymmärryksensä mukaan ja kaikkia sielunsa ja ruumiinsa voimia ponnistaen.

Vapausota oli, niin uskon, Mannerheimin elämässä ei vain äkkinäistä nousua pysyvään kuulusuuteen, vaan samalla myös koko hänen myöhemmälle toiminnalleen pohjaa luovaa sisäistä murroskautta.